

	עין משפט נר מצוה
ג א מיי פ"ד מהלכות תעניות הלכה ז טור א"ח סמ"ק תקעט:	
ד ב מיי שם פ"ג ה"ב:	
ה ג מיי שם הלכה ג:	
ו ד מיי שם הלכה ו:	
ז ה ו מיי פ"א מהלכות ביאת מקדש הלכה ו:	
ח ז מיי שם הלכה יב:	
ט א"ח ס"י מקעב סעי' א': המקדש ה' יא':	
י ט מיי פ"א מהלכות תעניות הלכה ה טוש"ע א"ח ס"י מקעב סעי' א': יא' י מיי שם פ"ג ה' ג והל' ה טוש"ע שם ס"י מקעב סעי' ג ד:	
יב ב מיי שם פ"א ה' ו טוש"ע שם סמ"ק מקעב סעי' ב וסמ"ק מ"ח סעי' ב: [ח]	
יג א מיי פ"ד שם הלכה א טוש"ע שם סמ"ק מקעב סעי' א:	

רבינו חננאל

ואקשינן, סדר תעניות מכלל דבכולהו מוציאין את התיבה, והתנינן שלש תעניות הראשונות [משניות] נכנסין לבתי כנסיות ולמדרשות ומתפללין כדרך שמתפללין כל השנה, שבע אחרונות מוציאין את התיבה לרחובת של עיר כו'. ושני רב פפא, תן כתי מוציאין את התיבה בשבע אחרונות תנן. ואקשינן אידין, [אמאי איין מתחילין מן הקטן, דתניא ר' אומר בגדולה מתחילין מן הגדול, שנאמר ויאמר משה אל אהרן (ה) ואל אלעזר ואל איתמר בניו, ובקללה מתחילין מן הקטן, דאמר מר בתחלה נתקלל הנחש ואחריו חוה ואחריה אדם. ושנינן, נתינת אפר על ראש הנשיא חשיבות היא לו, דאמרין ליה חשיבת קמי קודשא בריך הוא למבני רחמי אכולי עלמא. ולמה אינו נותן הנשיא ואב בית דין הם בעצמם על ראשיהם, שהמתייבש מן אחרים גדול הוא מהמתבייש [מ]עצמו. כלומר ברושה גדולה היא, כדי שיהיו כל לבו.

- ↑ ג"ל ואלעזר ולאיתמר וא ז"ל וידבר משה וכו'.

טו:

ואפילו בקמייתא. כלומר ואפי' בג' תעניות הראשונות ובג' שניות קאמר צמתני' דמוילין את התיבה לרחוצה של עיר

ואומר כ"ד צרכות כו' ורמינהו והתניא ראשונות ושניות נכנסין כו' פי' ומתפללין זה כדרך כל השנה כולה כלומר שיאמר י"ח צרכות כדרך שמתפללין כל השנה וקשה דהא לעיל (י) צפ"ק (דף יג): קאמרין אין צין ג' תעניות שניות לשלש ראשונות אלא שצאלו (ס) מתפללין ומותרין בעשיית מלאכה וצאלו אסורין בעשיית מלאכה הא לענין עשרים וארבעה זה זה שזין דצין צראשונות צין צאמצעיות היו אומרים כ"ד ועוד קשה דאמרין לעיל ואיצעית אימא צאמצעיות נמי לא מנלו כ"ד ואמאי לא מיייתי לה סיועא מהא דהכא וי"ל דהא דקאמר הכא ומתפללין כדרך כל השנה לאו בעשרים וארבע צרכות קאמר אלא קאמר שמתפללין כדרך כל השנה שלא היו מוילין את התיבה לרחוצה של עיר:

ס' ונותנין אפר ע' גבי ב'. ואותו אפר הוי מעטע אדם שהי' (ו) הוא האפר הוי לזכרון העקידה וצעקידה היה עצמות: צמקוס

אנשי משמר מתענין ומשלימין ואנשי בית אב מתענין ולא משלימין
ה' אנשי משמר מותרין לשמות יין בלילות אבל לא בימים
י' ואנשי בית אב לא ביום ולא בלילה
ט' אנשי משמר ה' ואנשי מעמד אסורין מלספר ומלכבב
ט' ובחמישי מותרין מפני כבוד השבת כל הכתוב במגילת תענית דלא למספר לפניו אסור לאחריו מותר רבי יוסי אומר לפניו אסור ולאחריו מותר ר' יוסי אומר לפניו אסור לאחריו מותר ט"ב א' אין גוזרין תענית על הצבור בתחילה בחמישי שלא להפקיע השערים אלא שלש תעניות הראשונות שני וחמישי ושני ושלש שניות חמישי שני וחמישי ר' יוסי אומר י' כשם שאין הראשונות בחמישי כך לא שניות ולא אחרונות ט"ב א' אין גוזרין תענית על הצבור בראשי חדשים בחנוכה ובפורים ואם התחילו אין מפסיקין דברי רבן גמליאל אמר רבי מאיר אף על פי שאמר רבן גמליאל אין מפסיקין מודה היה שאין משלימין וכן תשעה באב שחל להיות בערב שבת: **גב' סדר תעניות כיצד מוציאין את התיבה כו' ואפילו בקמייתא ורמינהו שלש תעניות ראשונות ושניות נכנסים לבית הכנסת ומתפללין כדרך שמתפללין כל השנה כולה ובשבע אחרונות מוציאין את התיבה לרחובת של עיר ונותנין אפר על גבי התיבה ובראש הנשיא ובראש אב בית דין וכל אחד ואחד [א] נוטל ונותן בראשו רבי נתן אומר אפר מקלה הן מביאין אמר רב פפא **ל' כי תנן נמי מתניתין** אשבע אחרונות תנן: ובראש הנשיא: והדר תני כל אחד ואחד [ב] י (נוטל ונותן) בראשו איני י (והתנן) י רבי אומר בגדולה מתחילין מן הגדול י ובקללה מתחילין מן הקטן בגדולה מתחילין מן הגדול שנאמר י ויאמר משה אל אהרן ולאעזר ולאיתמר ובקללה מתחילין מן הקטן י (דאמר מר) י בתחלה נתקלל נחש ואחר כך נתקללה חוה ואח"כ נתקלל אדם הא חשיבותא לדידהו דאמרי להו אתון חשיבותו למיבעי עלן רחמי אב"ע: י (כל אחד ואחד [ג] י (נוטל ונותן) בראשו: אמר רב אדא ‏ וכל אחד ואחד י (נוטל ונותן) בראשו נשיא ואב בית דין נמי נשקלו אינהו ונינחו בראשייהו מאי שנא דשקיל איניש אחרינא ומנח להו אמר רבי י אבא דמן קסרי י אינו דומה מתבייש מעצמו למתבייש**

השערים. כשרואין צעלי חניות שקוין למוזאי יוס חמישי שמי סעודות גדולות אחת א לליל חמישי ואחת לשבת סבורים שצא רעז לעולם ומייקרים ומפקיעים השער אצל משהתחילו להתענות יודעין שאינו אלא מפני התענית: **צראשי חדשים**. דליקרי מועד ‏ ד: **ואם הסחילו**. שקיצלו תענית מקודס לכן ונכנס בהן ראש חדש אין מפסיקין דאף על גב דלקרי מועד לא כתיב ציה יוס משתה ושמה ‏ ה: **שאין משלימין**. להתענות כל היום אלא אוכלין סמוך לערב: ט י מגילת תענית נכתבה צימי חכמים אע"פ שלא היו כותבין הלכות וייינו דקמני כל הכתוב צמגילת תענית כאליו היה מקרא: **גב'** אפילו צקמייתא. מוילין את התיבה צתמיה: **די קסני נמי מסני**. סדר תעניות כיצד צסדר תעניות אחרונות קא מיירי: ה"ג צגמרא ונותנין אפר על גבי הסיצה. ולא גרסינן אפר מקלה ‏ א. אפר שריפה עדיף משום אפרו של יצחק דלקמנ ‏ ט: **צגדולה**. מזה צעלמא שלא לפורענות וידבר משה אל אהרן ואל אלעזר וגו'. הא נמי דיהצין צראשייהו דנשיא ואז צ"ד צרישא חשיבותא הוא דאמרי להו אתון חשיציתו טפי כו': דשקיל איניש אחרינא כו'. דקתני ונותנין ע"ג התיבה כו' ועל ראש הנשיא כו' דמשמע על ידי אחר וגבי שאר כל אדם לא תני נותנין אלא כל אחד ואחד י נוטל כו': למצביש

סדר תעניות כיצד פרק שני תענית

וגומר כל הצרכה. כל אותה צרכה עצמה: ה"ג **ולא ענו אחריו אמן סקעו צני אהרן סקעו**. חזן הכנסת אומר להן על כל צרכה וצרכה והוא השמש ולא שלים צצור: לא היינו נוהגין. שלא לענות אמן: **אלא צשער מזרח וצהר הצים**. כלומר צומן צצית המקדש קיים כשמתפללין

צהר הצית נכנסין כדרך שער המזרח. לפי שלא היו עונין אמן צצמקדש דלאמרין צגמרא (לקמן דף טז): ואין לומר לא היו נוהגין כן לתקוע אלא צצמקדש דודאי מוקעין צגצולים כדמוכח צכולה הך מסכת ומסכת ראש השנה (דף כו : כז): **אנשי משמר**. של אותה שבת: **ולא משלימין**. שעדיין אינן חמורין כל כך. וצגמרא (לקמן דף יז). מפרש שמה תכצד העצודה על אנשי צית אב שהיו עוצדין אותו היום וצאים הן לסייעם ואם היו מתענים א לא היה להם כח לעמוד צעצודה: **אנשי צית אב**. המשמרה מתחלקת לשצבעה צתי אצות כנגד צצעת ימי השצבע צית אב ליום: **אנשי נעמזח**. אחד כהנים ולוים וישלמים הקבועים ועומדין ומתפללין על קרבן אחיהם שימקבל לזיון ועומדים לשם צצעת צעודה דהיאך קרבנו על אדם קרב והוא אינו עומד על גציו ‏ א. וכולהו מפרש צצרק אחרון (דף כו): **מוסרין לשסות יין**. לאו גצי תענית איתמר אלא אגב דמיירי צצני משמר מייתי לה: **צליות**. אין לחוש שמה תכצד העצודה שהרי ראו מצערב שפסקו הקצצנות ולא כצדה העצודה ב שיציאו רוב קצצנות ולא יספיקו צני צית אב של אותו היום ולצריכין אלו לסייען והרי אינן ראוין לעצודה משום סכרות: **אנשי צית אב אסורין צין ציוס צין צלילה**. לפי שהיו מעלין כל הלילה אצרים ופדרים שפסקו מעל המצבח א"נ לא גמרו ציוס גומרים צלילה. אצל אנשי משמר אין צצריכין לסייע צלילה להפך צצולג דצית אב יכול להספיק לצד היפוך המערכה: **אסורים לספר ולכנס**. משנכנסו למשמרתם כל אותה שבת אלא מסתפרין קודם לכן. וטעמא מפרש צגמרא ‏ א: **וצממישי**. של משמרתן מותרים. דךך רוב צני אדם להסתפר צחמישי ולא צערב שבת מפני הטורח: **כל הצסוב צמגילת תענית דלא למיספד**. דאית יומיא דלא להמענאה ומקצתתון דחמיירי טפי דלא למיספד ואותן שהן חמורים ואסורים צחספד לפניו אסור צחספד דילמא אחי למיעבד ציו"ט גופיה: **ולאחריו מוסר**. דכיון שעבר יוס לא חיישינן. ואותן שאינן חמורין ליאסר צחספד אלא דלא להמענאה צין לפניו כו': **שלא להפקיע אס**

העצודה שהרי ראו מצערב שפסקו הקצצנות ולא כצדה העצודה ב שיציאו רוב קצצנות ולא יספיקו צני צית אב של אותו היום ולצריכין אלו לסייען והרי אינן ראוין לעצודה משום סכרות: **אנשי צית אב אסורין צין ציוס צין צלילה**. לפי שהיו מעלין כל הלילה אצרים ופדרים שפסקו מעל המצבח א"נ לא גמרו ציוס גומרים צלילה. אצל אנשי משמר אין צצריכין לסייע צלילה להפך צצולג דצית אב יכול להספיק לצד היפוך המערכה: **אסורים לספר ולכנס**. משנכנסו למשמרתם כל אותה שבת אלא מסתפרין קודם לכן. וטעמא מפרש צגמרא ‏ א: **וצממישי**. של משמרתן מותרים. דךך רוב צני אדם להסתפר צחמישי ולא צערב שבת מפני הטורח: **כל הצסוב צמגילת תענית דלא למיספד**. דאית יומיא דלא להמענאה ומקצתתון דחמיירי טפי דלא למיספד ואותן שהן חמורים ואסורים צחספד לפניו אסור צחספד דילמא אחי למיעבד ציו"ט גופיה: **ולאחריו מוסר**. דכיון שעבר יוס לא חיישינן. ואותן שאינן חמורין ליאסר צחספד אלא דלא להמענאה צין לפניו כו': **שלא להפקיע אס**

השערים. כשרואין צעלי חניות שקוין למוזאי יוס חמישי שמי סעודות גדולות אחת א לליל חמישי ואחת לשבת סבורים שצא רעז לעולם ומייקרים ומפקיעים השער אצל משהתחילו להתענות יודעין שאינו אלא מפני התענית: **צראשי חדשים**. דליקרי מועד ‏ ד: **ואם הסחילו**. שקיצלו תענית מקודס לכן ונכנס בהן ראש חדש אין מפסיקין דאף על גב דלקרי מועד לא כתיב ציה יוס משתה ושמה ‏ ה: **שאין משלימין**. להתענות כל היום אלא אוכלין סמוך לערב: ט י מגילת תענית נכתבה צימי חכמים אע"פ שלא היו כותבין הלכות וייינו דקמני כל הכתוב צמגילת תענית כאליו היה מקרא: **גב'** אפילו צקמייתא. מוילין את התיבה צתמיה: **די קסני נמי מסני**. סדר תעניות כיצד צסדר תעניות אחרונות קא מיירי: ה"ג צגמרא ונותנין אפר על גבי הסיצה. ולא גרסינן אפר מקלה ‏ א. אפר שריפה עדיף משום אפרו של יצחק דלקמנ ‏ ט: **צגדולה**. מזה צעלמא שלא לפורענות וידבר משה אל אהרן ואל אלעזר וגו'. הא נמי דיהצין צראשייהו דנשיא ואז צ"ד צרישא חשיבותא הוא דאמרי להו אתון חשיציתו טפי כו': דשקיל איניש אחרינא כו'. דקתני ונותנין ע"ג התיבה כו' ועל ראש הנשיא כו' דמשמע על ידי אחר וגבי שאר כל אדם לא תני נותנין אלא כל אחד ואחד י נוטל כו': למצביש

פרק שני תענית

מסורת הש"ס

- ↑ לעיל יב., ט [מו"ק יד.] [לקמן כט.], ד לעיל י., ה עירובין מא., ו [ז"ל נטמן], ז [ז"ל והתניא], ח צרכות סא., ט [נבסיי וביקבלה וכן צסמין], י [לימא צצרכות והס משוללי הכנה], כ [שס. עירובין יח.], ל רש"י ממוק זה והסיפא מתחיל מן אידך וכל אחד ואחד וכו', מ [ז"ל נטמן], ס [ז"ל נטמן], ע [לקמן נב.], פ [לקמן כז.], צ [נבמים. שיציאו רוב כו.], א [ז"ל דליור צציען], ב [לקמן ח.], כ [נפסחים עז.], כז [נצי מרי"ט], כח [נ"ד"ה מגלת לפני ד"ה ולאחריו], כט [הס"ד ואח"כ מרי"א אפר מקלה אפר כו.], ל [נ"ד], לז [נ"ד], לח [נ"ד], לט [נ"ד], מ [נ"ד], מא [נ"ד], מב [נ"ד], מג [נ"ד], מד [נ"ד], מה [נ"ד], מז [נ"ד], מח [נ"ד], מט [נ"ד], נ [נ"ד], נא [נ"ד], נב [נ"ד], נז [נ"ד], נח [נ"ד], נט [נ"ד], ס [נ"ד], סא [נ"ד], סב [נ"ד], סג [נ"ד], סד [נ"ד], סה [נ"ד], סז [נ"ד], סח [נ"ד], סט [נ"ד], ע [נ"ד], עא [נ"ד], עב [נ"ד], עג [נ"ד], עד [נ"ד], עה [נ"ד], עו [נ"ד], עא [נ"ד], עב [נ"ד], עג